

Errealismo sozialaren baitan

Joxean Agirre

Gara, 2003-06-20: 61.

Venezuelar izatearen ñabardurak hain sakonki landu zituen idazlearen lanei heldu zien Anjel Lertxundik ere, baina ez aldeztatik liburuak kaleratzeko arrazoiak aipatu gabe.

"'Egunkaria' itxi zuten ondoko egunetan euskaldun guztiok mindu ginen, eta saminduta ikusi genuen bidegabekeriez gain martin Ugalde nola iraindu zuten. Haren ibilbidea jarraitu dugunok irain horiei erantzun egin behar zitzaizela ikusi genuen. Irain horiei erantzuteko modu bat gure artean ezezaguna den Ugalderen aurpegi bat ezagutaraztea zela pentsatu nuen, hain zuzen ere, Venezuelan bertako hizkuntzan idatzitako ipuin bilduma kaleratuz", esan zuen.

Ugalde Euskal Herrira itzuli zeneko urteak gogoratu zituen Lertxundi. "Berak oparitu zizkidan 'Las manos grandes de la niebla', 'La semilla vieja' eta 'Un real de sueño sobre un andamio'. Etxean ditut eskaintza eta guzti, 1977ko datekin. Oroitzen naiz liluratua geratu nintzela ipuin horiekin. Hego Amerikako literatura dezente ezagutzen nuen, eta harritu egin nintzen hangoa izan gabe nola hain bertatik idazten zuen ikusita", adierazi zuen Lertxundik. "Martin han dagoenean bertako hizkuntzan ari da. Egia da euskarari ere leku pixka bat egiten ziola, aparteko liburu bat baitu, 'Hiltzaileak', bere garaian Ereinen berrargitaratua, han idatzia, edo 'Ama gaixo dago' antzerkia. Baina venezuelar ahots hori nola lortu zuen guztiz harritzekoa da, eta hori ez da gure inpresioa bakarrik, bertako kritikak goraipatu baitzuen behin eta berriz. Bertako sufrimenduaren hizkera bere egin zuen", esan zuen.

Alberdaniak argitaratu duen ipuin bildumaz aritu zen ondoren, eta nonbait kokatzekotan errealismo sozialaren baitan egon beharko luketela adierazi zuen. "50-60 hamarkada horretan Estatu espaniarreko literaturan korrante hori da gailentzen dena, eta badaude paralelotasun batzuk hemengo eta Ugalderen literaturaren artean, baina baita desberdintasuna ere; baztertuarenganako, etorkinenganako, sufritzen dutenenganako hurbiltasuna, esate baterako", jarraitu zuen Lertxundik.

Martinen ipuinetan egunerokotasunak duen presentzia nabarmendu zuen, baina "egunerokotasuna nolabait tragedia handi baten ondorio gisa aurkezten du Ugaldek", aditzera eman zuen, eta andoaindarrak baztertuari buruz duen ikuspegi gizatiarra aipatuz amaitu zuen Anjel Lertxundik.